

11.3 Характеристика митних процедур у міжнародних вантажних перевезеннях

Порядок здійснення митного контролю й митного оформлення розроблено відповідно до Митного кодексу України, Положення про вантажну митну декларацію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.97 N 574 (зі змінами та доповненнями), і з метою спрощення та оптимізації порядку митного контролю й митного оформлення товарів із застосуванням вантажної митної декларації (далі - ВМД). Цей Порядок застосовується при здійсненні митного контролю й митного оформлення товарів у всіх митних режимах [606. с.123].

Посадові особи підрозділу по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил та/або митної варті митного органу залучаються до проведення митного контролю за наявності в митного органу інформації (орієнтування) про незаконне переміщення товарів або при виявленні під час перевірки документів чи вибіркового митного огляду ознак, що вказують на можливість переміщення товарів з порушеннями митного законодавства України.

Декларант подає документи митному органу та одержує оформлені документи особисто. Присутність декларанта при проведенні митного огляду обов'язкова. ВМД, подана митному органу, але ще не прийнята до оформлення (відсутні відбиток штампа "Під митним контролем" (далі - штамп ПМК) і реєстраційний номер), може бути відкликана декларантом з дозволу митного органу. З моменту прийняття ВМД до оформлення декларант несе юридичну відповідальність за недостовірність відомостей, зазначених у ВМД. Ця ВМД не може бути відкликана декларантом.

Оформлена ВМД свідчить про надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності (далі - суб'єкт ЗЕД) права на розміщення товарів у заявлений митний режим і підтверджує права й обов'язки зазначених у ВМД осіб щодо здійснення ними відповідних правових, фінансових, господарських та інших дій.

Документи, що застосовуються при здійсненні митних процедур

Для здійснення митного контролю й митного оформлення товарів декларант подає до підрозділу митного органу, посадові особи якого здійснюють митний контроль і митне оформлення товарів із застосуванням ВМД і пропуск їх через митний кордон України (далі - ПМО), ВМД, заповнену згідно з обраним митним режимом, її електронну копію й повний комплект документів, необхідних для здійснення митного оформлення товарів: а) документи, що підтверджують повноваження декларанта на декларування товарів; б) товаросупровідні документи; в) дозволи й сертифікати вповноважених державних органів (у встановлених законодавством випадках) та інші документи, зазначені в графі 44 ВМД; г) документи, зазначені в графі 40 ВМД; ґ) декларацію митної вартості (далі - ДМВ) (у встановлених законодавством випадках) та її електронну копію; д) документи, що підтверджують заявлені декларантом відомості про митну вартість товарів [607, с.97].

На вимогу митного органу декларантом подаються й інші документи, потрібні для здійснення митного контролю та митного оформлення, подання яких визначено законодавством України. Копії поданих до оформлення документів засвідчуються написом "Копія. Згідно з оригіналом", підписом і печаткою декларанта.

Якщо документ є довгостроковим і його використання для цілей митного контролю й митного оформлення не припиняється після митного оформлення першої партії товарів, то при декларуванні першої партії товарів декларант може подати митному органу додаткову копію документа для зберігання її в окремій справі суб'єкта ЗЕД у ПМО.

На вимогу митного органу декларантом надається переклад на державну мову поданих до оформлення документів. Правильність перекладу засвідчується особою, що здійснила переклад.

По закінченні оформлення документи (завірені в установленому порядку їх копії), що були підставою для митного оформлення конкретної партії

товарів, залишаються разом з першим основним аркушем ВМД на зберіганні в митному органі.

Здійснення митних процедур

ВМД, її електронна копія й документи, потрібні для здійснення митного контролю й митного оформлення, подаються декларантом посадовій особі ПМО, до функціональних обов'язків якої віднесено право розподілу ВМД між посадовими особами ПМО. Визначення посадової особи ПМО для прийняття ВМД до оформлення відображається в розділі I Інформаційного аркуша митного контролю товарів за ВМД (далі - Інформаційний аркуш), форму якого наведено в додатку 1 до цього Порядку. Інформаційний аркуш виготовляється митним органом. Час подання ВМД, заповненої згідно з обраним митним режимом, її електронної копії та комплекту документів фіксується у відривному талоні Інформаційного аркуша, який видається декларанту.

Прийняття ВМД до оформлення

При цьому здійснюються: 1) перевірка повноважень декларанта; 2) перевірка дотримання строків подання ВМД митному органу призначення; 3) перевірка виконання особою, що здійснює перевезення, зобов'язання щодо доставки товарів у митний орган призначення; 4) перевірка наявності вірусів на магнітному носії; 5) за домогою програмного забезпечення перевірка правильності заповнення декларантом ВМД; 6) перевірка відповідності відомостей, унесених до всіх граф електронної копії ВМД, відомостям, що містяться у відповідних графах ВМД на паперовому носії; 7) перевірка комплектності отриманих від декларанта документів і їх відповідності даним, зазначеним у графах 40 і 44 ВМД; 8) перевірка наявності документів, що видаються вповноваженими органами державної влади на окремі товари, щодо переміщення яких через митний кордон України встановлено обмеження, з урахуванням заявленого декларантом коду вантажу згідно з товарною номенклатурою Митного тарифу України; 9) перевірка наявності фактів застосування до суб'єкта ЗЕД і/або іноземного суб'єкта господарської діяльності санкцій Міністерства економіки України, а також фактів порушення

суб'єктом ЗЕД митних правил; 10) перевірка відповідності зазначених у ВМД даних про товари даним, зазначеним у дозвільних документах уповноважених державних органів, що підтверджують проведення інших видів контролю, якщо товари підлягають цим видам контролю (у встановлених законодавством випадках перевірка наявності відповідних відміток у товаросупровідних документах); 11) прийняття ВМД до оформлення шляхом; 12) унесення до електронної копії ВМД її реєстраційного номера, номера штампа ПМК, а також електронних копій ВМД і ДМВ (за наявності) до бази даних митного органу; 13) надсилання електронної копії ВМД до Єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби України (далі ЄАІС) у випадках і в строки, визначені законодавством України.

Митний контроль

При цьому здійснюються: 1) перевірка правильності застосування валютного курсу; 2) перевірка відповідності даних про банківські реквізити підприємства, зазначених в електронній копії ВМД, даним, які містяться в поданих документах і в переліку вповноважених банків України, що надсилається Держмитслужбою України митним органам; 3) перевірка наявності задекларованих товарів у реєстрі товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, який ведеться Держмитслужбою України; 4) перевірка правильності класифікації та кодування товарів (згідно з поданими документами); 5) перевірка правильності визначення митної вартості товарів. За наявності ДМВ - зазначення в ній у встановленому порядку рішення, прийнятого за результатами такої перевірки; 5) за відсутності зауважень: списання (справляння) сум податків і зборів (обов'язкових платежів) у порядку, установленому законодавством України; унесення відомостей до електронної копії ВМД; 6) ініціювання проведення митного огляду, якщо документів, поданих декларантом, недостатньо для прийняття рішення про повноту та/або достовірність відомостей, що перевіряються, або результати перевірки правильності класифікації та кодування товарів, визначення країни походження тощо потребують проведення такого огляду.

Якщо посадова особа ПМО самостійно прийняла рішення про відсутність потреби в проведенні митного огляду, то ВМД і пакет документів не подаються на розгляд начальнику ПМО чи іншій посадовій особі ПМО, яка має право приймати рішення про потребу проведення митного огляду, розділи II, III і IV Інформаційного аркуша не заповнюються.

В інших випадках рішення про потребу проведення митного огляду приймає начальник ПМО чи інша посадова особа ПМО, яка має право приймати рішення про потребу проведення митного огляду, про що вчиняє відповідний запис у розділі III Інформаційного аркуша. Запис засвідчується його особистим підписом із зазначенням посади, дати, ініціалів, прізвища.

Наявність задекларованих товарів у реєстрі товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, є підставою для залучення до митного огляду посадової особи, яка здійснює контроль за переміщенням товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності.

Акт про проведення митного огляду товарів, що переміщуються за ВМД, форму якого наведено в додатку 2 до цього Порядку, обов'язково складається в разі: вирішення спірних і складних питань класифікації та кодування товарів; вирішення спірних і складних питань визначення митної вартості товарів

Наведемо схему порядку митного оформлення товарів у визначеному митному режимі (рис.1).

Рисунок 1. Схема порядку митного оформлення товарів у визначеному митному режимі

При цьому здійснюються: нарахування збору за митне оформлення товарів у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств,

що зберігають такі товари, чи поза робочим часом, установленим для митного органу (у разі здійснення такого оформлення); доповнення записів ВМД; списання (справляння) збору за митне оформлення товарів у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, що зберігають такі товари, чи поза робочим часом, установленим для митного органу (у разі здійснення такого оформлення).

Завершення митного оформлення шляхом: проставлення своїх підпису й прізвища та відбитка особистої номерної печатки в графі D усіх аркушів ВМД; проставлення відбитка особистої номерної печатки на товаросупровідних документах; розподіл аркушів ВМД і примірників ДМВ у порядку, установленому законодавством України; видача декларанту відповідного аркуша (аркушів) ВМД, магнітного носія з електронною копією ВМД і комплекту документів (крім документів, що повинні зберігатися в митному органі) під його підпис в Інформаційному аркуші.

Прикінцеві положення

Допускаються виготовлення та використання митними органами допоміжних штампів, що мають інформативний характер і зручні під час здійснення митного контролю й митного оформлення товарів відповідно до цього Порядку. Номерні штампи, використання яких передбачено цим Порядком, закріплюються за посадовими особами наказом митного органу. За наявності достатніх підстав уважати, що товари переміщуються через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності, митне оформлення цих товарів призупиняється у випадках і в порядку, визначених законодавством.

За наявності достатніх підстав, установлених законодавством України, посадова особа митного органу може відмовити в прийнятті ВМД, митному оформленні чи пропуску товарів і транспортних засобів.

У сучасних умовах економічного розвитку України, розширення зовнішньоекономічних зв'язків особливого значення набуває митна справа, основу якої складає митне законодавство. Останнє визначає принципи

організації митної справи в Україні з метою, з одного боку, створення сприятливих умов для розвитку економіки, зовнішньоекономічних зв'язків, а з іншого – захисту та забезпечення конституційних прав і свобод громадян, держави, суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності і додержання ними правил, встановлених у цій галузі.

Митне законодавство України спрямоване на вирішення таких завдань: забезпечення організації та функціонування єдиної, узгодженої, стабільної митної системи, закріплення правових механізмів взаємодії всіх її елементів; визначення загальних принципів регулювання митних відносин; захист економічних інтересів України, забезпечення виконання зобов'язань, що випливають з міжнародних договорів України стосовно митної справи; встановлення правових норм, які б забезпечували захист інтересів споживачів і додержання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку; створення умов для ефективної боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, контролю за валютними операціями; підвищення рівня організаційних і правових гарантій суб'єктів митних відносин, удосконалення системи їх відповідальності.

Адаптація митного законодавства України є пріоритетною сферою, яка визначена у ст. 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами. З метою правильного і однакового застосування законодавства України з питань митної справи, необхідно впорядкувати нормотворчість митних органів щодо вдосконалення нормативно-правової бази, необхідної для забезпечення діяльності митної служби відповідно до вимог Європейського Союзу, СОТ та міжнародних норм.

Митно-тарифні норми, які є складовими формування правового механізму функціонування підприємств у сфері зовнішніх зв'язків, можуть мати як спеціальний, так і загальний характер. Те саме стосується нормативних документів, хоча в актах загального характеру трапляються й окремі норми, спеціально розраховані на митно-тарифні відносини. Загалом нормативні акти,

які регулюють даний вид взаємовідносин, можна умовно розділити на чотири групи:

1. Першу становлять правові норми загального характеру: Декларація про державний суверенітет України, яка започаткувала правову норму про самостійне створення Україною власної митної системи (розд. VI) та Конституція України, якою регламентуються положення щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки (ст. 17) і встановлюється конституційна норма, згідно з якою засади зовнішніх відносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної системи визначаються винятково законами України (ст. 92, п. 9) [608, с.203].

2. До другої належать акти, в яких закріплені основні принципи організації і напрями здійснення митно-тарифної політики України. Насамперед це Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» ст. 13 та Митний кодекс України. Дані нормативні документи визначають основні правові засади функціонування митної системи України, головні напрямки митної політики країни; систему органів державного регулювання митної справи. Так, Митний кодекс регулює діяльність служб митного контролю, їх права та обов'язки, порядок митного контролю, організацію митної служби та інші близькі за характером питання, такі як розподіл функцій законодавчої та виконавчої влади в митній галузі [608, с. 254].

3. Основу третьої групи становлять акти, що складаються із систематизованих норм, котрі регулюють окремий напрям митних відносин. Зокрема Закон України «Про єдиний митний тариф», який практично регламентує тарифну політику в Україні. Ним визначається порядок, методологія тарифного оподаткування та пов'язані з цим дії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. До даної групи належать також постанови та розпорядження КМУ з питань організації та забезпечення митної справи: здійснення загального керівництва митною справою; встановлення розмірів мита, митних зборів і плати за митні процедури; координація діяльності міністерств, державних комітетів і відомств України в галузі митної справи.

4. Четверта група – це акти щодо регулювання поточних операцій у сфері митно-тарифних відносин. Це найбільш чисельна група нормативних документів, які регламентують широке коло відносин, – постанови, інструктивні листи, накази, які приймаються і видаються в першу чергу Державною митною службою України з питань митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також спільні акти ДМСУ та інших центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які видаються на підставі п. 8 Положення про ДМСУ. Запропонована класифікація законодавчих актів дозволяє чітко розмежувати сфери дії даних нормативних документів. Однак слід зазначити, що українська правова база загалом і митне законодавство зокрема дуже відрізняються від загальних правил ЄС (вітчизняне законодавство відповідає лише 300 - 400 із 10 000 митних стандартів ЄС). Адаптація митного законодавства України до визнаних міжнародних стандартів і норм відбувається досить повільно. На практиці ці норми й вимоги в Україні запроваджуються без офіційного приєднання до відповідних міжнародних конвенцій, прийнятих під егідою Ради митної співпраці.